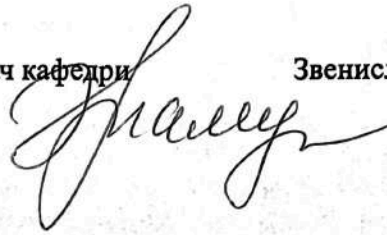

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра екології

Затверджено
на засіданні кафедри екології
біологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08. 2022 р.)

Завідувач кафедри

Звенислава МАМЧУР

Силабус із навчальної дисципліни
ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ,
що викладається в межах ОПШ Екологія
другого (магістерського) рівня

Львів 2022

Назва курсу	Екологічна політика України
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Біологічний факультет, кафедра екології
Адреса викладання курсу	вул. Саксаганського, 1, м. Львів, 79005, Україна E-mail: ecol@lnu.edu.ua Сайт: bioweb.lnu.edu.ua/ecology
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 101 Екологія
Викладачі курсу	Капрусь Ігор Ярославович, д-р біол. наук, професор, професор кафедри
Контактна інформація викладача	kaprus63@gmail.com igor.kaprus@lnu.edu.ua https://bioweb.lnu.edu.ua/employee/kaprus-i-ya
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн консультації через ZOOM, Teams, Viber або подібні ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту або Viber викладача або дзвонити.
Інформація про курс	Дисципліна «Екологічна політика України» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 101 Екологія для освітньої програми «Екологія», яка викладається для магістрів у 3 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Вивчення дисципліни „Екологічна політика України” сприяє формуванню у студентів як майбутніх фахівців-екологів громадянської позиції і усвідомленню професійної відповідальності за прийняття екологічних рішень; їх самореалізації в умовах зростаючої свободи економічного, політичного і світоглядного вибору, виробленню умінь і навичок відстоювати і захищати свої екологічні права та реалізовувати особисті і групові інтереси через представницькі політичні інститути.
Мета та цілі курсу	<i>Метою</i> вивчення вибіркової дисципліни «Екологічна політика України» є засвоєння студентами основ екологічного напрямку державної політики, що передбачає формування у студентів системи знань, необхідних для забезпечення довгострокової екологічної та економічної безпеки суспільства, досягнення сталого соціального, економічного та екологічного розвитку шляхом прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень, що відповідають основним вимогам розвитку цивілізації в ХХІ столітті та формування у студентів громадянського світогляду, усвідомлення професійної затребуваності і відповідальності за прийняття рішень, виробленню умінь і навичок для захисту та впровадження у життя інтересів різних соціальних груп суспільства за допомогою політичних структур. <i>Цілі:</i> 1) формування у студентів уявлень про екологічні цінності та засади сталого використання природних ресурсів для виробництва матеріальних благ; 2) ознайомлення з сучасними способами інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України;

	<p>3) розуміння засад сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України та практичних дій щодо зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення;</p> <p>4) ознайомлення із державною системою управління природоохоронною діяльністю та способами її вдосконалення.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><i>Основна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Синякевич І.М. Інструменти екополітики: теорія і практика. – Львів: ЗУКЦ, 2003 2. Національна екологічна політика України: стратегічні оцінки і рекомендації – Київ: ПРООН Україна, «ВІАТЕ», 2007. – 186 с. 3. Крутякова В.І. Екологічна політика: Конспект лекцій. - Одеса: 2011. - 144 с. 4. Ладиченко В.В., Гиренко В., Головка Л.О., Вітів В.А.. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник. К.: Видавничий центр НУБІП України, 2019. – 363 с. 5. Хилько М.І. Екологічна політика. – К.: Абрис, 1999. 6. Гнатів П. С., Капрусь І.Я., Хірівський П.Р. та ін. Екологія та середовищезнавство як науки і спеціальності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер. Біол. 2019. № 2, 76. С. 64-71. <p><i>Додаткова</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Андрущенко В.П. Організоване суспільство / В.П. Андрущенко. – К.: ТОВ "ЮемСі", 2005. – 498 с. 8. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Мищенко В.С. та ін.. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. Київ, РВПС України НАН України, 1999. 9. Капрусь І.Я. Хорологія різноманіття ґрунтових тварин – актуальний напрям досліджень біогеографії та синекології. Журнал агробіології та екології. 2018.Т. 5, № 1. С. 14–31. 10. Капрусь І.Я., Гуштан Г.Г., Гуштан К.В. <i>Tetradontophora bielensis</i> (COLLEMBOLA) як об'єкт охорони та біомоніторингу. Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні. Серія: «Conservation Biology in Ukraine». 2020. Вип. 16, Т. 2. С. 112–114. 11. Національна екологічна політика України: стратегічні оцінки і рекомендації – Київ: ПРООН Україна, «ВІАТЕ», 2007. – 186 с. 12. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році – http://www.menr.gov.ua/documents/nd2015.pdf. 13. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України № 2697-VIII від 28 лютого 2019 року. 14. Постанова Верховної Ради України “Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” – Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – №38-39. – С.24. 15. Салтовський О.І. Основи соціальної екології. Курс лекцій. К.: МАУП, 1997.

	<p>16. Хилько М.І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник. – К., 2017. 266 с.</p> <p>17. Чернік С.Д. Сталий розвиток як основа екологічної політики України. Наукові записки. Серія: Право. 2020. №9. С. 64–68.</p> <p>18. Гнатів П.С., Нечай О.С., Хірівський П.Р., Капрусь І.Я., Бучко А.М. Становлення і сучасна концепція екології людини. Вісник проблем біології і медицини. 2018. Вип.1, том 1 (142). С. 11–15.</p> <p>19. Begon M., Townsend C.R. Ecology: From Individuals to Ecosystems. United Kingdom, Willey, 2021.</p> <p>20. Bowman W.D., Hacher S.D. Ecology. USA, Oxford University Press, 2021.</p> <p style="text-align: center;"><i>Інтернет-джерела:</i></p> <p>1. http://ueplac.kiev.ua/ua/events/2007/20070612</p> <p>2. http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go?node=1137</p> <p>3. www.menr.gov.ua/documents/pr_K_2020.doc</p> <p>4. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015</p> <p>5. http://old.niss.gov.ua/book/panorama/tregob.htm</p>
Обсяг курсу	Всього 120 год., з яких 48 годин аудиторних занять (32 годин лекцій, 16 годин практичних занять) та 72 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p><u>Загальні та спеціальні компетентності:</u></p> <p>КЗ 2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>КЗ 8. Здатність до виконання дослідницької роботи з елементами наукової новизни.</p> <p>КС-1. Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>КС-7. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.</p> <p>КС-10. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.</p> <p><u>Програмні результати навчання:</u></p> <p>ПР-4. Інтегрувати знання з різних галузей для вирішення теоретичних та/або практичних задач і проблем.</p> <p>ПР-8. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.</p> <p>ПР-12. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень.</p> <p>ПР-15. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.</p> <p>ПР-16. Оцінювати можливий вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.</p> <p>Як результат вивчення дисципліни студент повинен:</p> <p style="text-align: center;"><i>Знати</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність екологічної політики як сукупності заходів засобів, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку і цивілізованості; - теоретичні основи екологічної політики, її витoki, суть, еволюцію, інструментарій;

	<ul style="list-style-type: none"> - принципи пріоритети, основні напрямки, моделі та джерела усталеного екологічного розвитку ; - що екологічна криза – це перш за все криза людського духу, отже – екологічна культура є найсуттєвіший чинник і показник екологічної політики; <p style="text-align: center;"><i>Вміти</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - давати оцінку сучасному стану природних екосистем регіону, держави і світу; - розуміти суперечності між економічним поступом суспільства і проблемами збереження довкілля; - застосовувати свої права для вирішення екологічних проблем шляхом зміни політики держави; - вміти застосовувати набуті знання в майбутній професійній та громадській діяльності.
Ключові слова	Екологічна політика, екологічна доктрина, екологічне право, екологічна безпека, природокористування, технологічні системи, екологічно чисті технології виробництва.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано в Таблиці «Схема курсу» нижче
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці 3 семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін як «Вступ до екологічної діяльності», «Методи екологічних досліджень», «Екоосвітня діяльність», «Загальна екологія і середовищезнавство», «Екологія рослин», «Екологія тварин», «Моніторинг довкілля», достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння сучасних проблем екології та охорони природи.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми - групові проекти, спільні розробки, тьюторство* . навчальні спільноти і т. д.) проектно-орієнтоване навчання, дискусія.</p> <p>*Завдання тьютора - побудова освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів студентів і створення індивідуальної освітньої траєкторії. Тьютор встановлює зі студентами партнерські стосунки, забезпечуючи психологічну підтримку під час навчання, організовує їх освітню діяльність, представляє академічні інтереси студентів на факультеті. Тьюторський супровід, націлений на реалізацію принципу індивідуалізації в освіті, сприяє найбільш повному розкриттю особистісного потенціалу студента за умови встановлення суб'єктних відносин, в яких кожна сторона бере на себе відповідальність за свій вибір.</p>
Необхідне обладнання	Вивчення навчальної дисципліни потребує використання загальнонавчаних комп'ютерних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Поточна успішність – 50 балів і модульний контроль – 50 балів.</p> <p>Політика виставлення балів поточної успішності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання практичних робіт: 8 занять × 5 балів максимум = 40 балів; - модульний контроль: 2 модулі × 30 балів максимум = 60 балів;

навчальної діяльності)	<p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Академічна доброчесність: Роботи здобувачів є виключно оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку (чи питання на контрольні роботи).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет та методи дослідження екологічної політики. Об'єкт, суб'єкт, предмет екологічної політики. Задачі екополітики. Методи дослідження. Рівні екологічної політики. 2. Розвиток понятійно-категоріального апарату екологічної політики. Висхідні поняття екологічної політики. Екологія загальна і прикладна. 3. Вхідження екології у сферу політики. Екологізація політики і політизація екології. Екологічна політика як суспільна діяльність. Об'єктивність та суперечність економічних й екологічних інтересів суспільства. 4. Визначення екологічної політики. Підходи до визначення екологічної політики. Інтеграція визначень. Наукове розуміння екологічної політики. Рівні екологічної політики. 5. Екологічні кризи та катастрофи: походження та сутність. Теорія та ознаки екологічних криз, катастроф. Поняття, сутність, типологія та форми екологічних криз. Походження екологічних криз. Загальнонаукове тлумачення екологічних криз. Класифікація екологічних криз. Геологічні кризи минулого. Природні та антропогенні кризи. Історичні форми антропогенних криз. 6. Соціальні аспекти екологічної кризи. Екологічна криза цивілізації як об'єктивне відображення суперечностей суспільства і природи. Екологічна криза як криза духовності. Незбігання соціального (історичного) і геологічного (природного) часу як визначальний чинник екологічної кризи. Релігійні, культурні, класові та соціальні причини екологічної кризи. 7. Сучасна екологічна криза. Науково-технічна революція і глобальна екологічна криза. Сучасні екологічні катастрофи. Реальні екологічні негативні наслідки. Потенційні екологічні небезпеки. Комплексний характер екологічної проблеми. 8. Атрибутивні ознаки кризового стану планетарних екосистем: Різке погіршення атмосферного стану планети. Викиди отруйних речовин. Порушення енергетичного балансу планети. «Парниковий ефект». Деформація озонового шару землі («Озонова діра»). Зростання запиленості. Зменшення освітленості планети. Мутагенне забруднення навколишнього середовища. Відходи та сміття. Загрозливий стан повітряного середовища в Україні. 9. Гідросфера – найбільш вразливий компонент природного середовища. Дестабілізація Світового океану. Виснаження джерел прісної води. Забруднення вод споживачами. Забруднення водних артерій України. 10. Опустелювання. Виснаження земних надр. Деградація земель та надр України. 11. Підрив стійкості біосфери. Захворювання та загибель лісів і рослин. Зменшення кількості тварин та місць їх помешкання. Скорочення біорізноманітності. Живі істоти як ресурс. Погіршення здоров'я людини. Структура захворювань в Україні. 12. Екологічна політика у фокусі еволюції основних форм природокористування. Привласнююче природокористування. Продукуюче природокористування. Інноваційне природокористування. Ноосферне

(інформаційно-конструктивістське) природокористування. Сутність неолітичної, промислової та наукової революцій.

13. Особливості природокористування в Україні в епоху індустріалізму. Причини безвідповідальної природоохорони в Україні. Усвідомлення світовою громадськістю необхідності проведення екологічної політики.

14. Мета екологічної політики. Мета наукова і функціональна. Можливості досягнення поставленої мети. Механізм цілепокладання.

15. Базис та засоби реалізації екологічної політики. Структура базису екологічної політики: система правових норм; спосіб організації суспільного виробництва; виробничо-технологічний потенціал природокористування; екологічна культура суспільства. Арсенал засобів здійснення екологічної політики.

16. Основні напрямки та механізм здійснення екологічної політики. Морфологічний блок виміру екологічної політики: цілепокладання (склад завдань природоохоронного потенціалу, вибір ефективних шляхів його використання); комплекс регулюючих впливів (правового, економічного, інформаційно-технологічного і світоглядного зрізу); рівні управління (особистість, колектив, підприємство, галузь, регіон, країна).

17. Критерії ефективності екологічної політики. Оцінка ступеня досягнення поставленої мети – критерій ефективності для всього комплексу заходів екологічної політики. Основні загально-системні умови успішної екологічної політики.

18. Держава як головний суб'єкт екологічної політики. Правове та технологічне регулювання екологічною діяльністю. Роль бізнесу і підприємств у стійкому розвитку і захисті навколишнього середовища. Чинники екологічності правової демократичної держави.

19. Політичні організації як суб'єкт екологічної політики. Екологічна складова діяльності політичних партій. Ідеологія та тактика партій "зелених". Феномен партії "зелених" України.

20. Громадяни, спеціалізовані і наукові заклади як суб'єкти екологічної політики. Природні права людини на здорове природне середовище. Зацікавленість і готовність громадян у здійсненні екологічної політики.

21. Екологічна криза як криза діючих механізмів адаптації соціуму вавколишньому соціальному і природному середовищі. Управлінська, плюралістична та колективна види екологічної політики, їх специфіка. Об'єктивні чинники зростання екологічної компетентності влади.

22. Екологічний характер сучасної правової держави. Корегування питання власності. Переробка сміття і захоронення агресивних виробничих відходів. Включення питань захисту навколишнього природного середовища до Конституції. Роль Екологічного Міністерства. Критерії ефективності заходів законодавчої влади щодо збереження довкілля. Задачі влади щодо прийняття управлінських рішень, які мають суттєві екологічні наслідки.

23. Відповідальність державної влади як основа в системі управління. Цільові функції соціально значимого екорозвитку. Задачі органів управління національним і регіональним екорозвитком. Основні умови переходу до концепції екорозвитку. Основні положення концепції "розумної владності" людини над природою.х та спеціалізованих закладів і організацій в охороні довкілля.

	<p>24. Принцип як закон руху і логічний вираз пізнання. Принцип як першоначало і центральне поняття. Складнощі формування принципів екологічної політики.</p> <p>25. Сутність основних природоохоронних принципів. Принцип історизму, суспільної доцільності, системності, комплексності, розвитку, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, екологічної безпеки.</p> <p>26. Принципи екологічної політики: координація економічного розвитку і екологічних можливостей; використання досягнень НТР відповідно вимог збереження екологічної рівноваги; створення системи суспільних потреб, задоволення яких не буде вести до руйнації природи; інтеграція галузевих видів політики і політики захисту навколишнього середовища; забруднювач платить, користувач платить та ін.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=1777

Схема курсу " ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ "

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та інституційні аспекти формування екологічної політики		
<p><i>Лекція.</i> Сутність, поняття та принципи екологічної політики.</p> <p><i>Лекція.</i> Інструменти та основні засади планування екологічної політики.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року.</p>	<p>Лекція – 4 год.</p> <p>Практичне заняття – 2 год</p> <p>Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Органи державного управління загальної компетенції та особливості їхньої екополітики в сфері природокористування.</p> <p><i>Лекція.</i> Міжнародне та українське екологічне законодавство.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля.</p>	<p>Лекція – 4 год.</p> <p>Практичне заняття – 2 год</p> <p>Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Неурядові екологічні організації та участь громадськості у процесах підготовки й прийняття екологічних рішень.</p> <p><i>Лекція.</i> Удосконалення механізмів реалізації екополітики</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Особливості доступу до екологічної інформації та праве регулювання цього процесу в Україні.</p>	<p>Лекція – 4 год.</p> <p>Практичне заняття – 2 год</p> <p>Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Узгодженість економічної та екологічної парадигм розвитку.</p> <p><i>Лекція.</i> Демографічні аспекти екологічної політики.</p>	<p>Лекція – 4 год.</p> <p>Практичне заняття – 2 год</p> <p>Самостійна робота – 9 год.</p>	15

<i>Практичне заняття.</i> Основні шляхи гармонізації екологічного законодавства України з правовими нормами ЄС.		
Змістовий модуль 2. Основні індикатори стану довкілля і механізми реалізації політики природокористування в контексті сталого розвитку		
<p><i>Лекція.</i> Реалізація екологічної політики в процесі планування господарської й природоохоронної діяльності</p> <p><i>Лекція.</i> Стан довкілля як індикатор забезпечення сталого розвитку.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Основні екоіндикатори довкілля і особливості їх використання в процесі прийняття управлінських рішень.</p>	<p>Лекція – 4 год. Практичне заняття – 2 год Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Заходи підвищення ефективності функціонування регіональної системи управління природокористуванням в Україні.</p> <p><i>Лекція.</i> Принципи і напрямки вдосконалення державної макроекономічної політики в формуванні стратегії виробничого комплексу України.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Транскордонна оцінка антропогенного впливу на навколишнє середовище.</p>	<p>Лекція – 4 год. Практичне заняття – 2 год Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Вплив загальнодержавної економічної політики на стан довкілля в умовах трансформації виробничого комплексу.</p> <p><i>Лекція.</i> Екологічна безпека як складова національної безпеки.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Приєднання України до ініціативи «Європейський зелений курс»</p>	<p>Лекція – 4 год. Практичне заняття – 2 год Самостійна робота – 9 год.</p>	15
<p><i>Лекція.</i> Шляхи екологізації науки, техніки і виробництва.</p> <p><i>Лекція.</i> Основні напрями державної політики щодо нейтралізації загроз екологічній безпеці України.</p> <p><i>Практичне заняття.</i> Оцінка сучасного стану екологічної безпеки екосистем України.</p>	<p>Лекція – 4 год. Практичне заняття – 2 год Самостійна робота – 9 год.</p>	15
Всього 120 год. Лекцій – 32 год., практичних – 16 год., самостійної роботи – 72 год.		

Автор *Капрус* Ігор КАПРУСЬ

Голова методичної ради
біологічного факультету
Віталій ГОНЧАРЕНКО
" 31 " 08. 2022 р.

Гарант ОПП
Галина АНТОНЯК

" 31 " 08. 2022 р.